

DCIDOB 96. **Desenvolupament rural a la** **Mediterrània.**

Introducció

Avui en dia, als principals mercats de les nostres ciutats, i en qualsevol època de l'any, es poden comprar fruites i verdures de pràcticament tots els indrets del món. L'estacionalitat dels productes agrícoles esdevé, així, record nostàlgic de passats no molt llunyans i residu de petits comerços rurals. Com a resultat de la globalització dels mercats, aquest fet considerat com a normal, suposa un gir important en l'activitat agrícola dels darrers anys. Els canvis experimentats, extensibles a tot el planeta, representen una forma de fer a la Mediterrània, on hi conflueixen, de manera simplificada, dos móns econòmicament i socialment força separats: la UE i els països mediterranis del sud i de l'est.

A la Mediterrània, potser amb major intensitat que a la resta del planeta, i fins a l'actualitat, on el sòl urbanitzable ha pres un valor exorbitant, el desenvolupament de les ciutats i la història del seu poblament han anat molt lligats –ja des del neolític– a la transformació del paisatge i dels usos del sòl, aquest últim per esdevenir terreny agrícola. Les condicions orogràfiques i climàtiques dels països que conformen la conca –limitades per la gran dependència a l'aigua en una regió on, precisament, aquesta és un bé escàs– han forçat la creació d'una estructura de mosaic, amb una gran diversitat d'aprofitaments que determinen l'heterogeneïtat temporal i espacial de l'ús de l'espai agrícola. En molts països, entre aquests Portugal, Grècia o Espanya –en part a causa de la seva insuficiència productiva i estructural–, s'ha mantingut aquesta mosaïcitat; i si bé això ha condicionat una producció més petita, en comparació amb altres països de la UE, també és cert que ha permès la conservació de molts espais naturals i ha ajudat a incrementar-ne la biodiversitat. Aquesta forma de fer, però, s'ha anat perdent al llarg dels anys.

Per entendre el desenvolupament agrícola en l'àmbit europeu hi ha un element clau: la Política Agrícola Comuna (PAC). La PAC ha aconseguit incrementar la productivitat agrícola europea més enllà de l'objectiu de garantir l'autosuficiència alimentària per la qual fou concebuda. I això ho ha fet modificant la forma de producció tradicional cap a una intensificació, causant de determinats efectes *col·laterals* negatius tant ambientals (esgotament de sòls i aqüífers, contaminació, disminució de la biodiversitat agrícola i natural), com socials (pèrdua d'explotacions familiars a favor d'explotacions industrials, reducció de població agrícola o desestabilització de mercats internacionals, en detriment de les poblacions dels països tercers, en particular dels seus veïns mediterranis més pobres).

Les successives reformes de la PAC –la darrera és de 2003– han intentat eliminar o reduir les mancances ambientals i socials mitjançant la creació de mesures agroambientals, que deslliguen les subvencions de la producció, a partir de la desviació de pressupostos cap al desenvolupament rural. Aquest nou concepte incorpora, des d'una perspectiva prou àmplia, el caràcter multifuncional de l'activitat agrícola, on s'inclou, entre d'altres, la preservació del patrimoni cultural i natural.

Aquest *DCIDOB* descriu la situació agrícola actual als països de la Mediterrània i analitza alguns dels elements que expliquen el funcionament del model agrícola dominant, amb els seus èxits, mancances i alternatives, com també el canvi de tendència en la PAC cap al desenvolupament rural.

Tot i que la pressió de la població europea ha estat força insistent pel que fa a les qüestions que li afecten més directament, no ho han estat tant –o no tan sentides– les veus que criden per eliminar la injustícia d'un model agrícola europeu, que manté o incrementa les desigualtats entre el nord i el sud de la Mediterrània. Les propostes de la societat civil encaminades a la protecció de la biodiversitat agrícola, la conservació de l'entorn a partir de la recuperació dels espais agrícoles tradicionals o al canvi de model de cooperació, amb l'obertura dels mercats europeus a les importacions de productes del Sud, són alternatives a tenir molt presents per tal de corregir les deficiències del model agrícola actual, caduc i anacrònic en el món globalitzat del segle XXI.